

2012-12-04

Redovisning av aktiviteter inom det Nationella Programmet för att förbättra villkoren för produktion och saluföring av honung i Sverige 2012, så att antalet bisamhällen och produktionen av honung ökar. Förutom ovanstående målsättning ska programmet syfta till en förbättrad pollination av floran av vilda och odlade växter i landet. Med en förbättrad pollination förväntas en nationalekonomisk vinst, dels i monetär form och dels i form av en förstärkning av ekosystemens funktion, som bas för de livsuppehållande systemen.

Sveriges Biodlares Riksförbund (SBR) har tilldelats 2 391 000 kr inom det sk Nationella Honungsprogrammet för perioden 1 september 2011 tom 31 augusti 2012. Programmet har sin inriktning för ovanstående syften, varav 2 213 382 kr initialt utnyttjades totalt i samtliga projekt. Efter möjlighet till ”intern” omfördelning på 140 234 kr, så hade SBR utnyttjat beviljade medel med 2 353 616 kr. Ur den sk omsökningspotten har ytterligare 118 697 kr erhållits, detta innebär att SBR har erhållit 2 472 313 kr i anslag.

Nedan beskrivs inom respektive område, hur SBR har använt beviljade medel och vem som ansvarat för respektive område.

Utvecklingskonsulenterna – Peder Lilja och Jan Mårtensson

Eftersom Jan Mårtensson tidigt under 2011 la fram önskemål om att trappa ner sitt engagemang och succesivt gå över till att bli pensionär (vid 65 års ålder), vilket inträffar i maj 2013, så genomförde SBR en rekrytering av en ny utvecklingskonsulent under hösten 2011. From januari 2012 så anställdes Peder Lilja som den nya utvecklingskonsulenten och då till en omfattning av 50 %, vilket var den nivån som bidragen från JV räckte till. Jan Mårtensson har under 2012 tjänstgjort till ca 25 % av en heltidstjänst. Janne har fortsatt med de projekt som han tidigare har varit ansvarig för.

Utvecklingskonsulenten - Peder Lilja (50% tjänstgöring)

Perioden 9/1 2012 – 31/8 2012.

Förutom medel till själva ”grundbemanningen” av tjänsten utvecklingskonsulent, så har SBR också erhållit medel för förbundets **rekryteringspaket**. Arbetet med rekryteringspaketen redovisas kortfattat i nedanstående beskrivning.

Som nyanställd utvecklingskonsulent har fokus under perioden varit att lära känna organisationen och att identifiera de områden som behöver utveckling inom begreppet medlemsnytta.

Utvecklingskonsulenten har under perioden deltagit i:

- 6 st medlemsmöten runt om i landet.
- 5 st personalmöten.
- 9 st olika projektmöten.
- 1 st riksförbundsmöte.
- Ett antal möten/diskussioner med olika personer i och utanför organisationen.
- Rådgivning via telefon och mail till både medlemmar och allmänhet har utförts under perioden.
- Intervjuer har skett både i tidningar och i TV, med inslag som följd.

Då tjänsten är på halvtid, har det varit svårt för konsulenten att räkna till inom alla områden. Det som framförallt identifierats under perioden är behovet av utbildningar, i synnerhet för de biodlare som varit med några år. Man efterfrågar vidareutbildningar samt även stöd till de som vill utöka sin biodling med ett "företagstänk", syftande till att ha biodling som en sidoinkomst. Vi ser med hjälp av enkäter och rådgivningsfrågor att det är ett relativt stort antal av våra medlemmar, som vill ha biodlingar på upp till 100 samhällen. Ur pollineringshänseende, inom företrädesvis lantbruket, är detta en mycket viktig och betydelsefull grupp.

Utbildning i stort är ett prioriterat område inom SBR och har under perioden intensifierats. Där pågår nu ett arbete med att ta fram en utbildningsplan som ska sträcka sig från nybörjare till "semiproffs" och som kommer att ha en kontinuitet år från år, med certifierade utbildare.

Inom rekryteringsområdet har SBR gått igenom de "rekryteringspaket" som finns och gjort vissa förändringar. T.ex. har vi tagit fram ett USB-minne stället för en cd-skiva, med information till nya medlemmar och även tittat på de skrifter som finns för att se vad som behöver förändras. Arbetet inom detta område är ett fortlöpande arbete som aldrig tar slut, då omvärlden hela tiden förändras.

Bland de medlemsmöten, som utvecklingskonsulenten deltagit i, så har medverkan varierat från 8 timmars utbildningar till 45 minuters presentationer.

Med drygt 10 000 medlemmar i organisationen så är arbete outtömligt och den halv-tidstjänst som står till buds räcker inte på långa vägar till för allt som behöver göras för medlemmarna och allmänheten.

SBR kan i framtiden se att man exempelvis har 2 tjänster på 75-100% och att man utvidgar arbetet så att hela biodlarsverige inlemmas.

Utbildning, information om binas och honungens nytta är ett nationalekonomiskt problem, som vi hela tiden måste förbättra både i och utanför organisationen.

Utvecklingskonsulenten - Jan Mårtensson (25 %) tjänstgöring

Jan Mårtensson har under året varit adjungerad till SBR:s Biodlingskommitté, med uppgift att bistå kommittén i dess uppgifter, avseende planering och genomförande av verksamheten inom

kommitténs ansvarsområde med särskild betoning på genomförande av avelsprojekten under NP 2012.

Innehållet och verkställandet av kommitténs sida ”Drottningodling/Avel” i Bitidningen, har till stor del också legat på Jan Mårtenssons ansvar.

Kontakter med Svensk Biavel AB och de fyra avelsföreningarna, har likaledes ingått i arbetsuppgifterna.

Fyra delprojekt inom Avelsområdet har erhållit stöd från NP 2012

Projekt	Sökt belopp	Tilldelat belopp	Utfall
Träff med parningsföreståndare	43 tkr	43 tkr	73 tkr
Nationella parningsstationer	110 tkr	110 tkr	110 tkr
Lokala parningsplatser	91 tkr	91 tkr	42,6 tkr
Avelsdjur	26 tkr	0 kr	9 tkr
Summa	270 tkr	244 tkr	244,6 tkr

Av tabellen ovan framgår att utfallet väl överensstämmer med den totalt sett tilldelade summan.

Några kommentarer:

- Överskridandet av anslaget för träffen med parningsföreståndare beror helt på det stora intresse som årets träff rönt.
- Kostnaderna för stöd till inköp av Avelsdjur har tagits med efter kontakt med Jackis Lannek per telefon efter beslutet om tilldelning av medel, som innebar ett initialt avslag av stöd till projektet. - *Om stödet kunde inrymmas i det totala anslaget skulle möjlighet finnas att få stöd - trots avslaget.*
- Det är vår förhoppning att överskjutande medel från projektet ”Lokala parningsplatser” kan få täcka underskotten från projekten ”Träff med parningsföreståndare” och ”Avelsdjur”.
- Gällande ”Träff med parningsföreståndare” är deltagarna i stor utsträckning engagerade i verksamheten vid just de lokala parningsplatserna. Medlen har därmed hamnat inom samma verksamhetsområde.

Träff med parningsföreståndare

Inbjudan vände sig till föreståndarna vid våra nationella parningsstationer och de lokala parningsplatserna samt Avelsföreningarnas representanter. Svensk Biavel AB deltog också i träffen, som därmed kom att fylla funktionen av ett Avelsforum (se bl.a. NP 2011) med representanter för alla delar inom avelsområdet. Träffen genomfördes onsdagen den 7.3 på Hotell Högländ, Nässjö.

Två intressanta och informativa föredrag från biavlaren Leif Svensson resp. bihälsokonsulenten Preben Kristiansen kompletterades av information från Svensk Biavel AB och Jan Mårtensson. Utbyte av erfarenheter med tips från deltagarna gavs det också utrymme för. Dagen avslutades med avelsföreningarnas interna genomgångar inför den kommande säsongen samt ett möte med SBR:s Biodlingskommitté. Se också artikel från träffen införd i BT nr 5 sid. 38.

Nationella parningsstationer

För andra året har verksamheten vid de nationella parningsstationerna erhållit stöd med en fast och begränsad summa, som fördelats mellan de numera för stationerna driftsansvariga avelsföreningarna dels som ett mindre och för alla lika stort grundbidrag á 5 tkr och dels som ett rörligt drottningbidrag beräknat efter antalet utsatta drottningar.

Under NP 2012 har drottningbidraget uppgått till 40,46 kr per drottning.

Totalt har 1977 st drottningar satts ut på de nationella stationerna, vilket är en ökning från förra årets 1930 st. Parningsprocenten har ännu inte kunnat beräknas eftersom alla stationer inte hunnit lämna det slutsummerade antalet parade drottningar. Hittills inkomna uppgifter pekar på en tämligen normal procentsiffra (80-85%), trots den bitvis regnrika sommaren.

Uppstart och drift av lokala parningsplatser

Medlen för detta projekt har kunnat stödja det regionalt bedrivna avelsarbetet.

Bland våra lokala parningsplatser har det i år tillkommit flera nyetablerade parningsplatser, som sökt och erhållit bidrag till starten av verksamheten. Precis som i fjol är parningsplatserna väl spridda över landet och fördelningen mellan biraserna är fortsatt bra. Sammanlagt har 15 ansökningar inkommit, vilket procentuellt sett är en klar ökning. En ansökan inkom alldeles för sent och fick därmed avslås. Bidragsnivån har trots den goda marginalen gentemot den anslagna summan behållits till max 3 tkr per plats. (Detta för att inte överskrida det totala anslaget till avelsområdet – se ovan.)

Antalet mottagna drottningar på de lokala parningsplatserna är i år 1377 st, betydligt fler än föregående år (816 st), detta trots att flera nystartade platser finns bland årets sökande.

Parningsprocenten blev 83 %, vilket ligger väl i paritet med de etablerade nationella parningsstationerna.

Avelsdjur

Föreningar och drottningodlingsklubbar har alltså även under säsongen 2012 erbjudits möjlighet att ansöka om bidrag till inköp av avelsdjur. Möjligheten har utnyttjats av 13 aktörer, som sökt stöd till inköp av 35 drottningar motsvarande en utbetald summa av 9 000 kr.

Detta är i princip en fördubbling jfr med 2011 då endast 18 drottningar gavs stöd.

En klar tendens är att priset på avelsdjuren fortsätter att öka i producentledet. Farhågorna att bidraget skulle försvåra för producenterna av avelsdjuren visar sig återigen vara helt obefogade.

För år 2013 har SBR inte sökt något projektbidrag från NP-programmet för denna typ av stödåtgärder. Återstår att se hur detta påverkar priset och försäljningen av avelsdjur 2013.

Mera Bin - Stig Hansson och Lotta Fabricius Kristiansen

Detta var ett projekt som beviljades med Jan Mårtensson som projektledare, men pga Jannes minskade tjänstgöringstid, så kom detta projekt att drivas av ovanstående två personer.

Grunden till detta projekt är att det finns utrymme för fler bin i vårt land, både när det gäller den viktiga pollineringen, men också ur den aspekten att det råder ett underskott på svensk honung i förhållande till den befintliga efterfrågan på honung (efterfrågan idag ligger på 6000 ton och det produceras enligt gällande uppskattning ca 3000 ton svensk honung). Det är också så att det

endast är svenska bin (tambin och vilda) och andra insekter som pollinerar svensk frukt, bär och övriga blommande växter.

Projektet har gått ut på att locka deltagare till att få olika tips och intresseväckare när det gäller olika frågor inom biodling och hur den egna biodlingen kan utökas. Programmet har i huvudsak sett ut enligt följande:

- Budskap om SBR:s satsning på mer Mer bin, där Stig har visat exempel från sina pollineringsuppdrag och sin egen biodling. Dialogen med deltagare i programmet har varit en bärande idé för upplägget.
- Korta filmer om avläggarpoduktion, pollineringsuppdrag och slungning har visats, för att sedan följas av diskussioner om olika tips och trix.
- Grupparbeten med fokus på utökning av antalet bisamhällen.

Programupplägg återfinns i Bilaga 1.

Bihälsokonsulent – Preben Kristiansen

Preben Kristiansen har varit helt betald med medel från Jordbruksverket och arbetar för alla biodlare i Sverige. Hans arbete är mycket uppskattat och Preben besitter djupa kunskaper inom det aktuella området. Det är en stor frekvens av telefonsamtal, mail och brev som kommer från våra biodlare i landet. Förutom att svara på alla olika frågor så har Preben deltagit på många olika möten nationellt och också många möten på internationell nivå, vilket beskrivs i nedanstående redovisning.

Redovisning av bihälsokonsulentens verksamhet

1 september 2011 - 31 augusti 2012

Mötes- och reseaktiviteter

2011

September

1 Work shop om varroa, Hohenheim (Tyskland)

2 Möte med Johann Fischer (konsulent i Tyskland) om varroabekämpning och planering av Beratertagung i

Danmark

9-10 SBR:s styrelsekonferens, Yxnerum

13 Föredrag om vax, varroa och bihälsa, Vikbolandets bf

14 P-möte

Oktober

4 Möte om varroa, Hudiksvall

12 Kurs Godkänd biodlare, Landskrona

11-13 Beratertagning (möte med konsulenter från Tyskland, Österrike, Schweiz och Danmark)
 15 Föredrag om bihälsa i Älvsbyn (Norrbottens bd)
 19 P-möte
 22 Kurs om bihälsa, Östersund (projekt om biodling i Jämtland)
 27 Besök i Lidköpings bf:s bigård, möte om varroa i Lidköping
 29-30 Biodlingskonferens i Skövde

November

3 Möte i SBR:s biodlingskommitté
 7 Telefonmöte i styrgrupp för bihälsoprogrammet
 22 Telefonmöte i Jordbruksverkets referensgrupp för biodling och pollineringsfrågor
 24 P-möte

December

14 Möte om bihälsoprogram, Uppsala
 15 P-möte

2012

Januari

19 P-möte

Februari

1 Möte om bihälsa och förevisning av filmen "Vanishing of the Bees", Stockholm
 3-5 Nordiska-Baltiska birådet, Lettland
 6-7 Möte i COLOSS WG1, York i England *
 8-9 Studiebesök hos National Bee Unit, York i England
 11-12 Yrkesbiodlarkonferens, Lundsbrunn
 14 Konferens om NP2011, Stockholm
 15 Konferens om framtida Nationella programmet, Stockholm
 16 P-möte, webbgruppmöte

Mars

1 Möte i styrgrupp för bihälsa, Uppsala
 Avhämtning av biprover och leverans av material om kupvågar till KO Ohlsson, Enköping
 7 Möte med parningssföreståndare, Nässjö
 Möte i SBR:s biodlingskommitté, Nässjö
 8 Kurs Godkänd biodlare i Örebro
 9 Kurs Godkänd biodlare i Stockholm
 14 Möte om inventering av amerikansk yngelröta, SVA i Uppsala
 Seminarium om myndigheternas roll avseende biodling och bisjukdomar, SVA i Uppsala
 Möte med Joachim de Miranda om studie angående spridning av virus
 18 Föredrag i Danmark om moniteringsbigårdar, varroatoleransavel och försök **
 21 Möte med Flemming Vejsnæs (konsulent i Danmarks Biavlerforening, DBF) om försök o kupvågar

Avhämtning av kupvåg för reparation (Bjärnum)
 22 P-möte
 24 Möte om amerikansk yngelröta och bihälsa, Varberg
 29 Kurs Godkänd biodlare i Munkedal
 30 SBR:s Riksseminarium
 31 SBR:s Riksseminarium och Riksförbundsmöte
 Möte med Dinah och John Sweet om utbildningssystemet i UK

April

1 SBR:s Riksförbundsmöte
 12 Möte om virussjukdomar och bihälsa, Nässjö
 14 Fortbildningskurs för bitillsynsmän i Kalmar län
 Kurs Godkänd biodlare, Kalmar
 15 Besök i S:a Kalmar bd:s föreningsbigård Ingelstorp (instruktionsbigård)
 Besök Nybroortens föreningsbigård
 Föredrag om bisjukdomar, bihälsa ocj drottningodling, Nybro
 16 Möte om varroa i Rimforsa
 17 P-möte och möte med delar av SBR:s styrelse
 21 Kurs Godkänd biodlare i Alvesta
 23 Leverans och installering av kupvåg hos biodlare i Vrigstad
 Möte om varroa och bihälsa i Marks bf
 24 Kurs Godkänd biodlare i Gränna

Maj

7 Telefonmöte i styrgrupp för bihälsoprogram
 8 Möte med Biodlingsgruppen på SLU om försök samt förberedelse av grundkurs för bitillsynsmän
 Möte med Henrik Johansson om bl.a. Vitas testkit och MAQS
 9-11 Grundkurs för bitillsynsmän, Uppsala
 12 Möte om bihälsa i Mölnlycke
 14 Fortbildningskurs för bitillsynsmän i Jönköpings län
 15 Möte om varroa i Söderhamn
 21 Möte med Marita Delvert, Lasse Hellander och Jonas Eriksson
 18 Fortbildningskurs för bitillsynsmän i Skåne län
 23 Telefonmöte i styrgrupp för bihälsoprogram
 24 P-möte
 29 Telefonmöte i styrgrupp för bihälsoprogram
 Telefonmöte i om EU:s pilotprojekt om övervintring
 Provtagning av bisamhällen i Stockholm

Juni

1 Kurs Godkänd biodlare i Eslöv
 2 Work shop om varroatolerans, Flakkebjerg Danmark
 Möte med Per Kryger (Århus Universitet) om EU:s pilotprojekt
 10 Möte om varroa i Tingsryd
 13 Möte i Huddinge bf:s föreningsbigård (instruktionsbigård) om bihälsa
 15 Möte med Bee Urban avseende samarbete kring olika projekt

16 Studiebesök hos biodlare i Södermanland (med kursdeltagare i kurs "Utveckla din biodling")

19 Telefonmöte om EU:s pilotprojekt om övervintring

Telefonmöte med Ingemar Fries och Eva Forsgren

29 Telefonmöte om neonicotinoidprojektet

Juli

2 Besök av SVT Östnytt för intervju

7 Insamling av biprover i Vikingstad

Sommarmöte (föredrag om bihälsa) i Söderköpings bf

8 Föredrag på Biets dag i Västernärke (Fjugestad)

13 Besök i Hästveda föreningsbigård (instruktionsbigård), insamling av biprover

20-22 Studiebesök hos biodlare i Estland **

Föredrag om biodling och bihälsa i Sverige, Elva Estland ***

Augusti

2 Möte i Nyköpings bf om bihälsa

7 Möte om invintring och bihälsa, Värnamo

13 Kurs om ekologisk biodling och pollinering, Örebro

15 Telefonmöte i styrgrupp för bihälsoprogram

16 Telefonmöte om EU:s pilotprojekt om övervintring

Möte i Alvastra bf:s föreningsbigård (instruktionsbigård) om bihälsa mm

19 Möte i Vimmerby om övervintring och bihälsa

21-22 Kurs för fältpersonal (EU:s pilotprojekt om övervintring)

25 Studieresa till biodlare i Västra Götaland (med projekt "Utveckla din biodling" i Jönköpings län) ***

29 Möte med Johann Fischer (konsulent för biodling i Bayern)

31 Telefonmöte om EU:s pilotprojekt om övervintring

* En del av resekostnaderna täckts av COST, ** Resekostnader och arvode täckts av DBF, *** Inga kostnader belastats anslagen till bihälsokonsulenttjänsten

Bihälsokonsulenten har under året varit adjungerad till SBR:s Biodlingskommitté.

Bihälsokonsulenten har varit ansvarig för nedan redovisade NP-projekt:

- **Vaxanalyser**
- **Monteringsbigårdar**

Vaxanalyser

Inom ramen för NP 2012 beviljades 35 600 kr för analys av vaxprover, vilket innebar att ca 30 prover kunde analyseras. Proverna har som tidigare år skickats till laboratoriet vid biinstitutet i Hohenheim (Tyskland). Eftersom det fanns medel för att analysera ett större antal prover än föregående år har vi dels försökt att göra urvalet mer representativt (bl. a. genom att be de olika vaxfabrikanterna att skicka in prover) och dels försökt få en aktuell överblick över läget kring

restsubstanser i vax inom ekologisk biodling (genom att be alla KRAV-certifierade biodlare skicka in prover). Resultaten visar att det fortfarande förekommer rester av tau-fluvalinat i svenskt normalbehandlat vax. Dessutom har det numera även påvisats flumethrin (den aktiva substansen i Bayticol) i svenskt vax (2 mg/kg) vilket tyder på att användningen av det preparatet kan vara rätt utbredd. Förutom prover av mellanväggar och vax i block har vi tagit prover av utbyggda kakor för att se hur stor mängd av de olika substanserna som kan förekomma i sådana vid behandling, som pågår under längre tid. Några av de senare proverna har först skickats för analys i oktober och svar har ännu inte kommit. När svaren från alla proverna som tagits under 2011 och 2012 har mottagits kommer en sammanställning av alla resultaten att göras. Den sammanställningen kommer även innehålla en sammanfattning av läget kring restsubstanser i svenskt vax från och med 1998 då provtagningen påbörjades.

Moniteringsbigårdar

Rekrytering av biodlare till projektet påbörjades under 2011 och avsikten var att under våren 2012 påbörja provtagning och registrering i ett antal bigårdar. Fler liknande projekt var på gång, dels Jordbruksverkets eget projekt om bl.a. neonicotinoider och dels ett snarlikt projekt inom Bihälsan och EU:s pilotprojekt angående övervintring. Det fanns således en risk att projektet skulle kunna "krocka" med dessa projekt. Dessutom tydde mycket på att det skulle bli svårt att få ihop tillräckligt med medel till EU:s pilotprojekt (bl.a. beroende på att den summan som beviljades från EU-kommissionen var mycket lägre än den som söktes). Av dessa skäl föreslog jag att avvakta med projektet och i stället låta medlen som beviljats till det ingå i pilotprojektet om övervintring. Mitt förslag om detta framförde jag till såväl Jordbruksverkets handläggare som till styrgruppen för pilotprojektet. Jag meddelade även detta till både SBR:s förbundssekreterare och ekonomiansvariga. Projektet har således ännu inte påbörjats i den form som det var tänkt, och på grund av ovannämnda har det heller inte söktes medel för det inom ramen för NP 2013. Under försommaren 2012 genomfördes ett försök där ett antal samhällen behandlades med MAQS (en produkt som innehåller myrsyra) för att undersöka dels effekten av en sådan behandling på bin respektive kvalster och dels effekten avseende myrsyrahalter i honung. Kostnaderna för analys av honungen från det försöket har täckts av medlen som beviljades till projektet om moniteringsbigårdar. Hos samma biodlare har det under augusti/september genomförts behandling med MAQS, för att undersöka om den produkten kan vara ett alternativ till Apistan. Sammanställning av årets försök med MAQS kommer göras när resultaten av det sistnämnda försöket har kommit in, dvs. efter höstens behandling med oxalsyra.

Våga växa, Slutrapport- Matias Köping

Bakgrund

Beräkningar visar att det idag finns cirka 145 000 bisamhällen. Honungen från dessa bisamhällen täcker enbart cirka 50 % av den svenska konsumtionen av honung. Svensk biodling har från början av 2000 talet haft en vikande medlemsantal och därmed också färre bisamhällen. Sedan 2009 har denna trend brutits och inom vissa distrikt sker det idag en positiv nyrekrytering av biodlare. I den nyrekrytering som har skett under de senaste åren finns en ökande andel kvinnor, även antalet invandrare ökar bland de nyrekryterade biodlarna.

Som ett resultat av den tilltagande aktiviteten, av fler biodlare med fler bisamhällen, kommer det att finnas en stor efterfrågan på ökad kompetens/insikt inom ett flertal "specialområden". Ett tydligt resultat, av efterfrågan på ökad kompetens/insikt, är att det finns ett stort intresse och behov av utbildning efter nybörjarutbildningen.

Uppdraget

Baserat på det arbete som har skett med hjälp av arbetsgrupper inom ”Våga Växa” har vi genomfört ett flertal aktiviteter. Vi har dessutom förstärkt resultaten från arbetsgrupperna med enkäter.

Följande uppdrag har vi genomfört:

- Gjort en inventering av tillgängligt utbildningsmaterial, som finns för biodlare som vill växa.
- Beskrivit vilket studiematerial som behöver utvecklas.
- Bildat en grupp av biodlare med kompetens inom Våga Växa, för att förankra och avlämna förslag till åtgärder.

Material och metoder

Inom Våga Växa konceptet har vi tagit del av tidigare genomförda erfarenhetsutbyten från tidigare Våga Växa- förstudier.

Det tidigare genomförda projektet har haft tillgång till resultat från biodlare i Gästrikland och i Sydost.

Projektet har genomfört tre fysiska möten, där representanter från förbundsstyrelsen, utvecklingskonsulenten, representanter från biodlardistriktet för Gävleborg, Blekinge, Kronoberg, Kalmar södra, Halland och Skåne deltagit. Dessutom har fyra enskilda biodlare funnits med i arbetsgrupperna.

För att kontrollera om tidigare genomförda enkäter fortfarande var relevanta, lät projektet genomföra en webbenkät, med 10 frågor och med olika svarsalternativ. Frågorna baserades på det arbetet som hade skett inom de olika arbetsgrupperna, där olika områden ansågs intressanta. Webbenkäten sändes ut till 2520 st biodlare med öppen e-postadress. 1309 av dessa har besvarat enkäten. Finansiering av enkäten har inte finansierats av projektmedel.

Webbenkätens utfall redovisas i bilaga. Utöver den nationellt sammanställda resultaten av enkäten, så finns det möjligheter för de 24 olika distrikten att utläsa resultaten, nedbrutet per distrikt.

Resultat

Utfallet påvisar följande viktiga områden, som utkristalliserar sig från enkäten:

- Rationell hantering och effektivitet
- Lokaler för slungning och honungshantering
- Bihälsa
- Nätverk för biodlare som vill utöka
- Forum för biodlare som vill växa
- Utbildningar för biodlare som utöka
- Praktisk drottningodling och avel för biodlare som växer

Diskussion

Utfallet av resultatet påvisar möjliga områden där hinder kan undanröjas för biodlare som vill växa:

- Enkätens svar ligger inom statistiskt säkerställd svarsfrekvens.
- Att det saknas konkreta och tydliga utbildningspaket för självstudier och återkommande kurser inom främst bihälsa
- Att cirka 42 % eller cirka 4 200 biodlare vill växa och öka antalet bisamhällen
- Det innebär att en möjlig tillväxt skulle minst kunna uppgå till mer än 42 000 bisamhällen om varje biodlare ökar med i genomsnitt 10 bisamhällen.
- Omräknat i årsarbetstillfällen cirka 100 nya arbetstillfällen om en heltidsbiodlare försörjer sig på 400 samhällen
- Att det inom övriga ämnesområden finns det ett stort intresse av vidareutbildning. Enkäten visade att mellan 30 – 60 % av biodlarna var intresserade av vidareutbildning.
- Att var 10 % enhet motsvarar cirka 1 000 biodlare, så även en svarsfrekvens på 30 % intresse för ett ämnesområde innebär ett utbildningsbehov på cirka 3 000 biodlare.
- Som kuriosa kan nämnas att cirka 30 % av biodlarna samlar eller skulle vilja samla pollen om det fanns en fungerande marknad för produkten.
- Att finansiering av nya utbildningspaket borde vara en prioriterad åtgärd inom kommande program.

I övrigt hänvisas till enkätens resultat!

Slutstats

Det finns en stor potential i denna grupp av biodlare, som har målsättningar att expandera. Gruppen besitter en kraft, som kan åstadkomma utökad verksamhet och tillgodose mer av den efterfrågan som finns, samtidigt som betingelser för gröna jobb skapas.

Att organisera och målmedvetet rikta resurser till detta område, skapar en attraktionskraft för biodlingen som går längre än vanlig småskalig biodling.

Internationellt arbete - Jonny Ulvtorp

SBR har enbart deltagit i ett möte med COPA under det gångna verksamhetsåret.

Vid möte den 14 november vid Copa möte i Bryssel avhandlades följande delar:

- Fick följande information vid mötet angående GMO frågan
- GMO börjar ge problem för den spanska honungsmarknaden, konsumenterna ifrågasätter honungsprodukterna
- Det har skett en nedsättning av priset på honung i Spanien på grund av GMO frågan
- Uppfattade att om det behöver ändras i lagstiftningen för GMO så kommer det att ta tid enligt kommissionen
- Kommissionen kommer förmodligen inte i närtid att fatta avgörande beslut i GMO frågan
- Finns förslag på säkerhetsavstånd mellan biodling och GMOfält
- Förmodligen kommer det att tillsättas en arbetsgrupp som kommer att jobba vidare med GMO, i den kommer bland annat att ingå representanter från biodlingen, honungsindustrin och kommissionen

Riksseminarium ”Allt om Bin”- Lotta Fabricius Kristiansen

I samband SBR:s riksförbundsmöte i april så arrangerades ett riksseminarium med olika föredragshållare och teman, se program nedan. Programmets innehåll visar på en stor spännvid och många olika ämnen.

Allt om bin! 2012

– ett riksseminarium med något för alla

Fredag 30 mars

Kl 12 – 13 Lunch

Gemensamt i sal

Kl 13.00 – 15.00 Hur honungsbinna upplever världen och hur de samspelar med den

(How honeybees see the world and how they interact with it)

Dr Mario Pahl, Würzburg Universität, Tyskland

Översättning från engelska till svenska, Viktoria Bassani

Kl 15.00 – 15.30 *Fika*

Sal A Biodlingsteknik

Koordinator: Alf Sjöberg

Kl 15.30 – 16.30 Biodling med inriktning på avläggarpåproduktion

Olof Laurin, Hästveda Biodlarförening

Kl 16.45 – 17.45 Använd kupvågar i din biodling

Preben Kristiansen, Bihälsokonsulent

Sal B Blommor och bin

Koordinator: Hanne Uddling

Kl 15.30 – 16.30 Blommornas hemliga liv, del 1

Tina D’Hertefeldt, Lunds Universitet

Kl 16.45 – 17.45 Blommornas hemliga liv, del 2

Tina D’Hertefeldt, Lunds Universitet

Sal c Honung och hälsa

Koordinator: Marita Delvert

Kl 15.30 – 16.30 Honung och hälsa del 1

Louise Hammarberg, Naringsterapeut och matskribent

Kl 16.45 – 17.45 Honung och hälsa del 2

Louise Hammarberg, Naringsterapeut och matskribent

19.30 Middag

Lördag 31 mars

8 – 9 Frukost

**A Starta en föreningsbigård, att driva en informationsbigard,
göra en hemsida**

9.00 -10.00 Foreningsbigarden och Informationsbigarden.

Praktiska exempel från föreningsbigårdar(Umeå, Enköping och ...)

Janne Mårtensson, Peder Lilja, SBR

10.00 - 10.30 Fika

10.30 – 12.00 Kom igång med föreningens hemsida

Lotta Fabricius Kristiansen, SBR

B Pollen (obs! på engelska)

Koordinator: Viktoria Bassani

Kl 9.00 – 10.00 Pollen vad är det, hur används det, hur ser det ut? hur analyseras det och hur känner man igen det i honungen del 1

Dinah Sweet, Cardiff BKA

10.00 - 10.30 Fika

Kl 11.30 – 12.00 Pollen vad är det, hur används det, hur ser det ut? hur analyseras det och hur känner man igen det i honungen del 2

Dinah Sweet, Cardiff BKA

c Bihälsa för biredskapshandlare

9.00 -10.00 Bihälsa för biredskapshandlare del 1

Preben Kristiansen, Bihälsokonsulent

10.00 - 10.30 Fika

10.30 – 12.00 Bihälsa för biredskapshandlare del 2

Preben Kristiansen, Bihälsokonsulent

12 – 13 Lunch

Riksförbundsmötet tar över, Se separat program

Bitidningen-Erik Österlund

Bitidningen har givits ut i ca 10 000 exemplar per nummer. Under perioden har 9 nummer kommit ut, varav 3 varit dubbelnummer. I tidningen har information givits om bland annat bisjukdomar och varroabekämpning och om åtgärder för att förbättra villkoren för produktion och saluföring av honung. Annonsering på hemsidan har inletts med en koppling till nuvarande annonsörer i Bitidningen.

Bitidningen är en mycket uppskattad del av medlemskapet i SBR och för många en stor anledning till varför man är medlem. Detta innebär att tidningen är en hörnsten, på vilket SBR i dagsläget bygger en väl uppskattad medlemsnytta!

Bilaga: Bitidningen sep 2011 - aug 2012, skickas i separat kuvert.

Pollenlandet,Slutrapport-Matias Köping

Sverige har en mycket blygsam verksamhet av att ta hand om och utveckla näringsverksamhet kring de pollenfrön som bina tar med sig in i bikupan. Andra länder ligger här betydligt längre framme och har utvecklat en näring som tar tillvara de enligt många experters uppfattning nyttiga pollenkorna.

För att närma sig detta ämne så genomfördes en resa nere i Europa, där bla Frankrike och Spanien besöktes. Nedan presenteras slutrapporten från detta projekt:

Bakgrund

Svensk biodling bedriver ingen organiserad insamling av pollen/propolis. Det finns ingen tradition att samla, bearbeta, marknadsföra ett svenskt pollen eller propolis. På grund av att detta går denna möjlighet för biodlaren, primärproducenten, om intet. Ur ett internationellt perspektiv tas denna möjlighet till vara och enligt tillgänglig information utgör pollen/propolis-samlandet, inte oväsentlig del av biodlares totala intäkter.

De insamlade produkterna har stora möjligheter att etablera sig på en internationell marknad. Det pollen och propolis som samlas in från bikuporna används till stor del som kosttillskott. Tyskland är en stor importör av pollen, där det finns en lång tradition att äta pollen som kosttillskott. Det är främst idrottsmän och enskilda individer som är måna om sin hälsa, som äter pollen regelbundet. Pollen och propolis anses ha hälsobringande effekter. Det pollen som den tyska konsumenten föredrar är pollen från bin, som samlar in dessa i en natur som är lite påverkad av gödning och andra kemikalier. Här kan den svenska biodlaren erbjuda, attraktiv, pollen från skog och hagmark.

Den svenska marknaden för konsumtion av pollen som kosttillskott, är underutvecklad och borde gå att bygga upp, så biodlare kan få en ökad möjlighet till intäkt på sina bisamhällen. De svenska biodlarna har bristande kunskaper om skörd, torkning, packning och sortering av pollen. Samtidigt finns det ett antal förutfattade meningar, bland biodlare om insamlandet av pollen, arbetsgång, pollen fällor och möjligheter att samla pollen, mm.

Uppdraget i projektet

Uppdraget i projektet var att besöka stora producentländer för att få insikt, varför de är duktiga på insamling av pollen, samt att studera vilka metoder de använder och undersöka utrustningsfloran för detta.

En resa genomfördes till Frankrike och Spanien i slutet av april, där resenärerna besökte franska och spanska yrkesbiodlare.

Resan till Frankrike förlades till Pyrenéerna med utgångspunkt från Pau. Kontakterna hade skapats med hjälp av den franska yrkesbiodlare-organisationen.

Besök gjordes hos 3 yrkesbiodlare, i närheten av Pau.

Den förste biodlaren var yrkesverksam sedan många år och hade cirka 700 bisamhällen, vilka han samlade pollen kontinuerligt ifrån under hela dragsäsongen. Vi fick tillgång till följande data:

- Genomsnittligt skördeutfall av pollen var cirka 5 kg per år.
- Biodlaren tömde fällan var 5 dag.
- Bisamhällen som gav bra honungsskörd, gav även bra pollenskörd.
- Man använde pollenfällan som en indikator på bisamhällets hälsostatus.
- Bisamhället samlar ungefär samma mängd pollen årligen, oberoende av väderleken. Med andra ord är polleninsamling inte lika väderkänslig, som bisamhällets förmåga att samla honung.
- Pollenfällan var så konstruerad att den kunde finnas på plats hela året.

Övriga två biodlare som vi besökte, hade den ene 400 samhällen och den andre hade 300 samhällen. Från dessa båda gavs samma bild av skörderesultat, metoder att samla och torka pollen.

Pollensköörden gav ett bra tillskott till biodlarens årliga intäkter från sina bisamhällen.

Besöket i Spanien förlades till Salamanca, där ett yrkesbiodlarkollektiv besöktes, som bestod av 140 medlemmar, med cirka 180 000 bisamhällen. Den årliga skörden av pollen uppgick till cirka 200 ton pollen.

De metoder och tillhörande skörderesultat som uppnåddes i Spanien avvek inte, från de franska erfarenheterna, utan gav en bekräftelse på den i Frankrike erhållna informationen.

Pollenfällor

De franska pollenfällorna hade en bra konstruktion, som vi fann vara mycket intressanta att prova i svenska förhållanden. Liknande fällor har vi inte sett i Sverige.

Metoder

Referenspriser undersöktes på svensk existerande marknad, både i hälsokostfackhandeln och på den lokala marknaden som enskilda aktörer bedriver. Vi fann enbart mycket små kvantiteter av svenskt pollen, så det borde vara möjligt att bygga en svensk marknad för pollen.

Resultat

Bristen på inhemskt pollen medför att de som säljer på egen hand, på lokala marknader, måste tillfredsställa efterfrågan med att importera mindre partier av pollen från mellanhänder på kontinenten.

Matias Köping har under juli och augusti provat de franska fällorna med ett gott resultat. Ytterligare prov kommer att ske hos minst 20 biodlare, sommaren 2013 via ett av Leader finansierat projekt. Intresset från tillfrågade biodlare att delta i projektet är mycket stort.

Sammanfattning

De medel som möjliggjorde en studieresa till Frankrike och Spanien kommer med stor sannolikhet leda till att ny kunskap, nya intäkter, samt att svenskt pollen kommer att etableras på den svenska marknaden och även skapa möjligheter för svensk export av pollen.

Slutomdöme

Vår bedömning är att utväxlingen av de relativt små finansiella medel som bifölls kan bli mycket god och bidra till starten av en fortsatt intressant utveckling, av den svenska biodlingen.

Diskussionspunkter

- Hur fungerar de svenska förhållandena, för insamling under säsong i större skala?
- Har vårt klimat någon inverkan på mängden pollen?
- Hur kan man stimulera en organiserad insamling av pollen, från flera biodlare till kommersiell marknad, för export och inhemsk marknad?
- Fakta om olika pollens näringsvärde för bisamhället?

Frågor kring denna rapport besvaras av Matias Köping och Jonny Ulvtorp.

Kvalitetsarbete för en bra honung- Anders Lignell

Kvalitetskommittén har inom de ramar förbundsstyrelsen fastställer ansvar för, information, utbildning, materialframställning och projekt avseende kvalitetsfrågor i vid bemärkelse.

Målsättningen med kommitténs arbete är att profilera och marknadsföra den svenska biodlingens produkter för god hygien och hög kvalitet, samt tillämpning av god praxis. För att klara av detta arbete så har kommittén genomfört ett flertal planeringsmöten under året.

Bihusesynen är det hjälpmedel som den enskilde biodlaren har för egenkontroll av den egna verksamheten, vilken följer gällande lagar och förordningar.

Sedan lång tid tillbaka så kan SBR:s medlemmar köpa den välkända etiketten med ”Slingan”, efter att medlemmen har fått ett honungsprov bedömt av den lokala honungsbedömningskommittén, som visar att han/hon kan bereda en honung utifrån de kriterier som är fastställda i SBR:s honungsbedömningsreglemente. Etiketterna har under året omarbetats efter beslut på RFM. Honungsbedömningsreglementet har också omarbetats under året.

Kommittén har under året fokuserat på tredjepartscertifieringen, genom att fortsätta arbetet med Svenskt Sigill. Meningen är att SBR ska bära huvudmannskapet för detta och därigenom kunna erbjuda, en för den enskilde medlemmen mer ekonomiskt tilltalande gruppanslutning, istället för en kostsam enskild anslutning.

Den tidigare pilotgruppen och dess biodlare i Hudiksvall blev under perioden reviderade och godkända för en fortsättning, med anslutning till Svenskt Sigill. Kommittén genomförde också en träff med representanter från landets södra distrikt för att diskutera en fortsättning av att SBR ska gå in med en gruppanslutning till Svenskt Sigill och också hur en kommande revisionsuppbyggnad ska kunna utformas, Detta möte hölls i Jönköping i slutet på augusti och den allmänna uppfattningen var att SBR ska fortsätta detta arbete.

Det har under året återigen varit starkt fokus på frågor förknippade med försöksodlingar när det gäller GMO-växter. Inom kvalitetskommittén finns det en separat arbetsgrupp som har som arbetsuppgift att bevaka dessa frågor. Gruppen har deltagit i möte med Jordbruksverket och varit kontaktgrupp för remissfrågor inom ämnet.

Kvalitetsfrågor och värnande om den svenska honungen, är självklart hela tiden av stort intresse för våra medlemmar. Många medlemmar är oroliga när det gäller utvecklingen av GMO-relaterade försöksodlingar.

Troligen kommer en fokusering att ske mot, tredjepartscertifieringen via Svenskt Sigill och att fortsätta att följa GMO-utvecklingen. Ämnet honungskvalitet är givetvis något som engagerar alla biodlare på ett påtagligt sätt och detta kommer självklart kvalitetskommittén att fortsätta att driva under det kommande året.